EDUSKUNNAN VALTIOVARAINVALIOKUNNAN ASUNTO- JA YMPÄRISTÖJAOSTOLLE

Teema: Suomen Metsästäjäliiton ympäristönsuojelutyöt viime vuosina:

Pyydettynä kirjallisena lausuntona lausumme seuraavaa:

Taustaa:

Suomen Metsästäjäliitto – Finlands Jägarförbund ry haki ensimmäisen kerran syksyn 2011 haussa yleisavustusta valtakunnalliseen ympäristöjärjestötoimintaan vuodelle 2012. Kielteistä päätöstä perusteltiin sillä, että määrärahaa saa käyttää avustuksiin valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille, jollaiseksi Metsästäjäliittoa ei sen sääntöjen perusteella voitu katsoa. Perusteluissa mainittiin, että ”yhdistystä ei tarkoituksensa puolesta voida lukea valtakunnalliseksi luonnonsuojelu- tai ympäristöjärjestöksi. Avustuksen saaminen edellyttäisi, että yhdistyksen päätarkoituksena olisi luonnon- ja ympäristönsuojelu tai muu ympäristöministeriön toimialaan liittyvä asiakokonaisuus.”

Metsästäjäliitto katsoo edelleen, että sen yksi päätarkoitus on luonnon- ja ympäristönsuojelu. Metsästäjäliiton sääntöjen 2 § 2:n mukaisesti Metsästäjäliiton (pää)tarkoitus on:

”-- järjestäytyneen metsästysharrastuksen etujärjestönä sopeuttaa maamme ikivanha eränkäynti ja sen perinteet nykyaikaan mukautuvaksi henkistä ja ruumiillista kuntoa kehittäväksi sekä luonnon läheisyyteen vieväksi harrastukseksi. Näitä päämääriä silmällä pitäen se vaalii metsästyskulttuuria, edistää ja kehittää maamme metsästys- ja riistanhoito-oloja ja on niiden metsästäjäpiirien, metsästysseurojen ja muiden oikeuskelpoisten yhteisöjen ja henkilöiden yhdyssiteenä, jotka harrastavat metsästystä ja riistanhoitoa sekä niiden edellyttämää luonnonsuojelua.”

Metsästäjäliitto myös toimii sääntöjensä edellyttämällä tavalla. Sääntöjensä toteuttamiseksi käytännössä Metsästäjäliitto on muun muassa laatinut strategian vuosille 2011–2020. Strategian mukaan:

”Metsästäjäliiton toiminta pohjautuu luonnon kunnioittamiseen ja luonnon tasapainon säilyttämiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Liiton toiminta-ajatus perustuu seuraaviin lähtökohtiin:

a. Luonnon kunnioitus

b. Lakien kunnioitus

c. Metsästyskulttuurin vaaliminen

d. Ihmisen oikeus hyödyntää riistaa

e. Kestävän kehityksen tukeminen riistapolitiikalla.”

Metsästäjäliiton luonnetta luonnonsuojelujärjestönä tukevat lisäksi pohjoismaisten metsästäjäjärjestöjen yhteistyöelimen NHA:n (Nordic Hunters’ Alliance) ja FACE:n (Federation of Associations for Hunting and Conservation of the EU) kannanotot nyt käsillä olevassa asiassa.

Tämä vuoksi olisi tärkeää lisätä valtion talousarvion Ympäristöministeriön hallinnonalaa koskevaan kirjaukseen ja sen avustuskohtaan kirjaus ”***metsästys”.***

Viime vuosien ympäristönsuojelutyöt

Kosteikkoelinympäristötyö

Metsästäjäliitto on ollut mukana Kotiseutukosteikko LIFE+ -hankkeessa 1.9.2010–31.12.2015. Päätavoitteena oli tukea kosteikkojen perustamista ja kunnostamista yksityismailla maanomistajalähtöisellä ja osallistavalla toimintatavalla sekä luoda pohjaa laajamittaiselle työlle kosteikkoelinympäristöjen perustamisen, kunnostamisen ja hoidon edistämiseksi. Kosteikoilla on merkittävä rooli vesiensuojelun ja monimuotoisuuden edistämisessä. Lisäksi ne synnyttävät vaihtelua maisemarakenteeseen ja tuottavat virkistyskäytön mahdollisuuksia.

Liitolla on lisäksi ollut aiempina vuosina useita omia kosteikkohankkeita sekä -projekteja. Tuorein yhteiskosteikkohanke on Riihimäen Sammalistonsuolla. Sammalistonsuon kosteikkoalue perustettiin useiden toimialojen yhteistyönä. Mukana ovat olleet Kekkilä, Vapo, Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys, Riihimäen kaupunki, Taigabird Oy, Riihimäen seudun luonnonsuojeluyhdistys, Suomen riistakeskus ja Suomen Metsästäjäliitto ry.

Luonnon- ja riistanhoitosäätiö

Metsästäjäliitto on mukana Luonnon- ja riistanhoitosäätiön asiantuntijaryhmässä. Säätiö perustettiin vuonna 2006 edistämään riistalajien ja luonnon monimuotoisuuden karttumista suunnitelmallisen luonnonhoidon keinoin. Työ tähtää luonnon monimuotoisuuden ja alkuperäisen lajiston säilyttämiseen erityisesti suojelualueiden ulkopuolisessa ”arkiluonnossa”. Suomen pinta-alasta noin 90 % on suojelualueiden ulkopuolella, joten talousmetsissä ja maatalousympäristössä tehtävillä elinympäristönhoitotoimilla on suuri merkitys luonnon monimuotoisuudelle sekä riistaeläinkantojen elinkyvylle.

Metsästäjäkunta on luonnon monimuotoisuuden säilymisen ja lisääntymisen kannalta tärkeä toimijataho. Metsästäjien ja maanomistajien tekemä elinympäristönhoito riistalajien hyväksi hyödyttää joko suoraan tai välillisesti myös monia muita luonnonvaraisia lajejamme. Luonnon- ja riistanhoitosäätiö tekee yhteistyötä luonnonvara-alan toimijoiden kanssa, tarjoaa neuvontaa ja avustusta elinympäristönhoitotoimiin sekä pyrkii vaikuttamaan päätöksentekoon riistan ja luonnon monimuotoisuuden hyväksi. Säätiö toimii yksityisen sektorin lahjoitusvarojen turvin ja on saanut myös julkista rahoitusta.

Vieraspedot

Metsästäjäliiton vieraspetohankkeessa (2010–2012) haettiin mahdollisuuksia nostaa luonnonturkisten arvoa kaupallisilla mahdollisuuksilla ja luoda luonnonturkiksesta haluttu brändi. Vieraspetokannat (supikoira ja minkki) ovat Suomessa paikoin hyvin tiheitä, ja niillä on negatiivista vaikutusta alkuperäisen eläinlajistomme menestykseen. Suomessa metsästetään vuosittain lähes 200 000 vieraspetoa, mutta saalista ei arvosteta, ja saatavista laadukkaista luonnontuotteista käytetään hyödyksi vain murto-osa. Koska vieraspetokantojen intensiivisestä kontrolloinnista vallitsee laaja yhteisymmärrys, vieraspetojen pyynnin ympäristöhyöty pyrittiin muuttamaan taloudelliseksi arvoksi. Taustalla oli uusiseelantilainen malli, jossa ongelmallista vierasperäistä kettukusua metsästetään intensiivisesti ja hyödynnetään laadukkaana luonnonvarana. Liikevaihto on mittava, ja ala työllistää paljon ihmisiä.

Hanke nivoutui EU:n vieraslajeja koskevaan strategiaan. Se oli myös linjassa Sitran julkistaman kansallisen luonnonvarastrategian ja tuoreen kansallisen vieraslajistrategian kanssa. Bernin sopimuksen perusteella Suomi on velvoitettu huolehtimaan, että supikoira ei leviä Suomen kautta muihin maihin. Lisäksi hanke tuki luonnon monimuotoisuuden suojelua, jonka välttämättömyys tunnustetaan Rion biodiversiteetti -sopimuksessa.

Päätavoitteena oli kehittää toimintamalleja Suomen vieraspetokantojen suunnitelmalliseen kontrollointiin ja eläimistä saatavien luonnonvarojen hyödyntämiseen. Hankkeella pyrittiin luomaan pysyvää mielenkiintoa vieraspetojen kontrollointiin ja hyödyntämiseen kytkemällä toimintaan taloudellisia intressejä. Suomalaista korkeaa metsästysetiikkaa noudattaen pyydetyistä vieraspedoista saataville tuotteille on mahdollista luoda luonto- tai ekobrändi.

Hankkeessa edesautettiin vieraspetoluonnonvaran hoidossa ja hyödyntämisessä keskeisten toimijoiden verkottumista sähköistä mediaa hyödyntäen. Vieraspetoluonnonvaran käytön hyväksyttävyyttä edistettiin asiantuntevalla ja neutraalilla tiedottamisella laajasti luontoa ja luonnonvarojen käyttöä käsittelevässä mediassa. Hanke toteutettiin metsästysseuratasosta valtakunnalliselle tasolle. Metsästäjäliitolla on hyvät suhteet keskeisiin toimijoihin ja vankka asiantuntemus riista-alan tiedottajana.

Metsästäjäliitto on myös hankkeen jälkeen opettanut piireissään aktiivisesti vieraspetojen pyyntiä ja saaliin hyödyntämistä hankkeen viitoittamalla tavalla. Liiton piirit järjestävät vuosittain vieraspetojen poistoon liittyviä pyyntikilpailuja.

Uusi EU LIFE-hanke **Eye of the Hunter** tähtää metsästäjien riistakameraverkoston hyödyntämiseen tulokasnisäkkäiden ja -lintujen torjunnassa. Metsästäjät ovat keskeisessä roolissa alkuperäisen lajiston suojelutyössä. Hankkeen koordinaatio tulee Ruotsiin (*Svenska Jägareförbundet*), ja mukana ovat Tanska (*Dansk Jaegerförbund*), Suomi (*Suomen Metsästäjäliitto*) sekä FACE (*Euroopan metsästäjien kattojärjestö*). Tarkoituksena on luoda pysyvä toimintamalli, joka otetaan käyttöön myös muissa jäsenvaltioissa, ja joka toimii tulokaslajien torjuntaan varatuin julkisin varoin. Hanke vastaa suoraan tiettyihin EU:n tulokaslajilainsäädännön jäsenvaltioille asettamiin velvoitteisiin. Ehdotus on jätetty arvioitavaksi, ja se on valmis komissiossa huhti–toukokuussa 2017.

Hanketuet elinympäristöjen parantamiseen ja suojeluun.

Liitto on käynnistänyt 2014 poliisihallituksen luvalla rahankeräyksen, jossa kerätyt varat käytetään riistakantojen kestävän verotuksen ja riistanhoidon edistämiseen, uhanalaisten riistaeläinten suojeluun tai riistaeläinten siirtoistutusten tukemiseen, metsästyksen ja riistanhoidon mielipidevaikuttamiseen, nuorten metsälle pääsyn edistämiseen ja kasvuun vastuulliseksi metsästäjäksi sekä metsästysharrastuksen tukemiseen ja ampurataverkoston ylläpitämiseen.

Näistä varoista liitto myöntää hankkeisiin avustuksia ja jo ensimmäisten tukihakemusten osalta on tehty myönteisiä ratkaisuja koskien mm:

- Kosteikkojen ja riistapeltojen perustamisista
- Valkohäntäpeurakannan määrittämistä perustuen yksilöiden tunnistamiseen riistakameroita apuna käyttäen
- Hirviverotusta koskevan opetusvideon tuottamista
- Merihanhen siirtoistutusprojektia, jossa hanhia siirretään Savoon
- Peltopyyn palautusistutusta Pohjois-Savoon

- Villisikojen kannanseurantaa Kymen alueella
- Metsäpeura LIFE -hanketta
- Kymppi koulussa, valistushanke ja lisäksi Nuorisotoiminnan kehittämishanke

Metsäpeura EU-LIFE

Metsästäjäliitto on mukana palauttamassa metsäpeuraa takaisin alkuperäisille asuinsijoilleen Pirkanmaalle ja Etelä-Pohjanmaalle. Palautus on keskeisin osa seitsemän vuotta kestävää laajaa metsäpeuran kannanhoitohanketta, jonka kokonaiskustannus on 5,16 miljoonaa euroa.

EU-LIFE-hanke alkoi 1.10.2016 ja sen toteuttavat Metsähallitus yhdeksän hankekumppanin kanssa. Hankkeen rahoittavat yhdessä Euroopan unioni, Suomen valtio, kaikki hankkeen toteuttajat sekä Metsästäjäliitto.

Hankkeen aikana tullaan myös vahvistamaan Ähtärin, Karstulan ja Soinin alueella elävää pientä metsäpeuraosakantaa muutaman kuukauden totutustarhausvaiheen jälkeen tehdyin vapautuksin. Lisäksi hanke pyrkii Kuhmon ja Suomussalmen välistä peura-aitaa parantamalla estämään metsäpeuran risteytymistä poron kanssa.

Muita tavoitteita ovat metsäpeuran eläintarhakannan perimän monipuolistaminen, peuran elinympäristöjen parantaminen, ihmisten tietoisuuden lisääminen ja metsäpeuran kuolleisuuden vähentäminen. Hankkeessa myös päivitetään vuodelta 2007 peräisin oleva kansallinen metsäpeurakannan hoitosuunnitelma sekä laaditaan opas metsäpeuran huomioimisesta talousmetsissä.

Kysymyksiä ja vastauksia metsästyksestä –opasvihkonen

Metsästäjäliitto toteutti ympäristöministeriön rahoituksella loppuvuodesta 2015 Kysymyksiä ja vastauksia metsästyksestä -opasvihkosen kouluissa vierailevien metsästäjien käyttöön. Oppaassa käsitellään muun muassa riistan elinympäristöjen hoitoa, metsästyksen ympäristövaikutuksia ja kestävän käytön periaatteita. Siinä nostetaan esiin lasten ja nuorten metsästyksestä esittämiä kysymyksiä, ja sen sisältö on suunniteltu yhteistyössä käytännön nuorisotyötä tehneiden metsästäjien, opettajien sekä ympäristöministeriön edustajien kanssa. Materiaalia voivat hyödyntää myös eräkerhojen ja -leirien ohjaajat sekä opettajat, jotka haluavat esitellä metsästystä oppilaille.

Merimetso

Metsästäjäliitto on ollut mukana työryhmässä, jossa pohdittiin runsaan merimetsokannan aiheuttamia ristiriitoja vesien ja rantojen käytön kanssa. Erityisesti asuttujen rantojen läheisyyteen asettuvat suuret pesimäyhdyskunnat koettiin ongelmallisiksi. Syitä tähän ovat muun muassa ulosteiden aiheuttama haju ja pesimäluotojen aiheuttamat maisemamuutokset. Metsästäjäliitto on myös mukana monissa merimetsoja koskevissa kansainvälisissä foorumeissa, joissa lintupopulaatiota halutaan säädellä sen aiheuttamien vahinkojen näkökulmasta.

Moninaiset luonnonhoitotoimet

Riistaa hoitamalla liiton jäsenseurat ovat parantaneet metsästysalueidensa riistan elinympäristöjä yhdessä maanomistajien, kanssa. Tästä hyötyvät myös monet muut kuin riistaeläinlajit. Vieraspetoja (supikoira, minkki) metsästämällä edesautetaan alkuperäisen lajiston selviytymistä.

Linnunpönttötalkoot

Metsästäjäliitto on ollut mukana nikkaroimassa useita satoja tuhansia linnunpönttöjä. Liitto on tuottanut pönttöjä paitsi pihalinnuille, myös riistalinnuille kuten telkälle. Liitto lanseerasi vuosia sitten oman pönttöpäivänsä, ja on lisäksi osallistunut ahkerasti YLEn Miljoona linnunpönttöä -kampanjaan.

Havainnointi ympäristönsuojelussa

Metsästäjäliitto on perustettu aikoinaan hoitamaan järjestäytynyttä metsästystä. Nykyisin sen 2 700 metsästysseuraa tekevät alueillaan metsästyksen ohella merkittävästi havaintoja liittyen mahdollisiin ympäristötuhoihin, ympäristörikkeisiin tai villieläinten tautieseurantoihin. Liikkuessaan metsissä he ehkäisevät salametsästystä ja auttavat riistantutkimusta tekemällä riistalaskentoja. Metsästäjät kartoittavat kantojen suuruutta myös petoeläinten kannanhoidon perusteeksi.

Ampumaharrastusfoorumi

Metsästäjäliitto on ollut aktiivisesti vaikuttamassa Suomen ampumaratojen tulevaisuuteen, jossa nimenomaan ympäristönsuojelu on ollut keskeisellä sijalla. Foorumi on tuottanut ympäristökoulutusmateriaalia seuraavasti:

- Johdanto ampumaratojen ympäristövaikutuksiin
- Kemialliset vaikutukset
- Meluvaikutukset
- Jätehuolto
- Ympäristölainsäädännön pääperiaatteet
- Ampujan ympäristöopasAmpumaradan ympäristöohjetaulut pohjavesi- että ei pohjavesi -alueille.

Lisäksi on tuotettu **Ympäristöohjetaulu** jokaisen ampumaradan ilmoitustaululle.

Luonnonsuojelu

Metsästäjäliitto on yhdessä seurojensa kautta merkittävällä tavalla säätelemässä hirvi- ja muuta sorkkaeläinkantaa, ehkäisemässä sorkkaeläinvahinkoja sekä seurojen jäsenten kautta auttamassa liikenneonnettomuuksissa myös eläimiä niiden kärsimyksissä.

Nuorten valistustyö

Metsästäjäliitto pyrkii nuorisotoiminnallaan luomaan kaikille nuorille tasapuolisen mahdollisuuden tutustua luontoon ja metsästysharrastukseen. Toiminnallaan se pyrkii myös vahvistamaan lasten ja nuorten luontosuhdetta ja synnyttämään kosketuspintaa eräharrastukseen. Samalla valistamme nuoria vastuullisiksi luonnon käyttäjiksi sekä kestävän ja eettisen metsästyksen ymmärtäjiksi. Liiton leiri- ja kerhotoimintaa osallistuu vuosittain n. 1 500 nuorta. Osallistujamäärät ovat kasvavia.

Liiton nuorison valistushankkeita ovat olleet:

- Nuorisotoiminnan laaja kehittämishanke vuodesta 2015

  Hankkeen tavoitteena on helpottaa nuorten pääsyä harrastuksen pariin. Sen avulla pyritään lisäämään nuorten osallistumista, osaamista ja mielenkiintoa: nuorille vahvat tietotaidot ja edellytykset harrastaa. Valtakunnallinen eräaiheinen nuorten suurleiri, Mega-Metso järjestettiin Pohjois-Karjalassa, ja sinne osallistui lähes 400 nuorta.

- Riista- ja kalakerhot vuodesta 2013

  Kerhot toteutetaan yhteistyössä Suomen Riistakeskuksen, Suomen vapaa-ajan kalastajien sekä 4H-liiton kanssa. 9–13-vuotiaille suunnatut kerhot kokoontuvat koulujen syys- ja kevätlukukausilla yhteensä 24 kertaa. Kerhoissa kerrotaan monipuolisesti luonnossa liikkumisesta, metsästyksestä, riistanhoidosta sekä kalastuksesta. Riista- ja kalakerhoihin osallistuu vuosittain yli 150 lasta ja yksittäisiä kerhokertoja järjestetään yli 250.

- Mini-Metso-leirit vuodesta 2014.

  Mini-Metso on 6–12-vuotiaille tarkoitettu yhden päivän mittainen tapahtuma. Se tutustuttaa lapsia luontoon, metsästykseen ja eränkäyntiin yhdessä tekemisen kautta. Ohjelmassa on mm. linnunpöntön tekoa tai riista-aiheinen luontopolku. Mini-Metso-leireille osallistuu vuosittain noin 600 lasta.

- Metso-leirit vuodesta 1997

  Metso-leiri on 10–16-vuotiaille metsästyksestä kiinnostuneille lapsille ja nuorille suunnattu leiri. Yleensä se on kestoltaan 3–4 päivää. Leireillä opetellaan eränkäyntiin, riistanhoitoon ja metsästykseen liittyviä asioita. Monille Metso-leireillä voi suorittaa myös metsästäjätutkinnon. Metso-leireille osallistuu vuosittain n. 600 lasta ja nuorta.

- Metso-polku vuodesta 2015

  Metso-polku on yhden päivän mittainen koko perheen metsästys- ja riista-aiheinen tapahtuma. Osallistujat kiertävät maastossa olevan polun, jonka varrelle on sijoitettu erilaisia toiminnallisia rasteja. Rastien aiheina on esimerkiksi koirien esittelyä, eläinten tunnistamista, riistanhoitoa ja makkaran paistoa. Tapahtuma on toteutettu kaksi kertaa pilottina Etelä-Suomessa. Saatujen hyvien kokemusten perusteella toimintaa on tarkoitus laajentaa.

Tämän kirjallisen lausunnon antamisen yhteydessä Suomen Metsästäjäliitto ry haluaa edelleen korostaa suomalaisten metsästäjien tekemän vapaaehtoistyön merkityksestä luonnon- ja ympäristönhoidolle osana yhteiskunnallisesti merkittävää ja vaikuttavaa riistanhoitotyötä.